

קרוב השם

הרחבת הדעת והתעלות רוחנית

• עפ"י תורת הצדיקים •

שיעורי בית המדרש 'קרוב השם'
שנמסרו מפי המשפיע הרה"ח ר' דוד גבירצמן שליט"א

תוכן העניינים

בדיבור אחד

\\ מותר לי לבטוח?

כאשר מציעים לנו להשתמש במידת הביטחון כאמצעי להתמודדות עם קושי פחד או דאגה, אנו נוטים לחשוב שבהחלט כן, מידת הביטחון היא סגולה חזקה - למי שיש לו ביטחון, אבל לי הרי אין.

ומה יש לאמונה לומר על כך?

האמונה גורסת להיפך, היא מלמדת שהבעלים של הביטחון הוא ה' יתברך ששומר עליך מגן עליך ומסוכך על חייך בכל רגע. עליך רק להכיר בו ולהתמסר אליו. אין בעולם מקרה, אין אשמים אין בעלי יכולת עצמאיים - יש רק אמונה, רק ביטחון. מהו ביטחון?

ביטחון הוא אמונה המיושמת למעשה. ואם כן הביטחון קרוב אליך מאוד, כי אמונה הרי יש לך, אתה מאמין בה, יודע שהוא לבדו מנהיג את הכל ומשגיח על הכל לטובה. כל שעליך לעשות כעת הוא - להרפות, הנח לדאגותיך לשוטט סביבך, משוך ידיך מלעסוק בהן. אתה <<<

בדיבור אחד

- שיחה קצרה מענייני דיומא

ביטחון - יש לך את זה

1

ענייני דיומא

- הפנימי והנותר שבלוח השנה

מה דעתך ללכת לישון?!

3

התועדות

מה קורה בחור השחור של העין?

7

כתבו עליך בפרשה

- למצוא את עצמך בפרשת השבוע

מה יכולים להרויח מחושך?

11

ניסים ניסופים לדעת בארץ דוכן

י"ל ע"י 'ניסופים'
חבוקוק הנביא 3 רמת בית שמש ג'
עורך:
הרב ישראל מאיר גלינסקי
עורך מדור 'תזכורות':
הרב יהודה גבירצמן

עיצוב ועמוד:
מאיר אנשין

לכל עניני הגליון; הערות והארות נקודות
הפצה וכד'
ניתן ליצור קשר
טל: 054-853-7200
או במייל: 6646201@gmail.com
במו"ב ניתן להשיג את הגליון במייל הנ"ל

לשמיעת שיעורי בית המדרש
וקבלת עדכונים -
קו ניסופים:
02-664-62-01

להצטרפות לקבלת החיזוק היומי:
058-743-87-09

השיעורים הקבועים

של הרה"ח ר' דוד גבירצמן שליט"א:

ימי ראשון

'ללכת עם תורה' - תורה ב תניינא
בביהכ"נ 'קרוב ה' חבוקוק הנביא 5 רמת בית שמש ג 1
בשעה 20:00 לאחר מעריב

ימי שני

'כתבו עליך בפרשה'
בביהכ"נ 'קרוב ה' חבוקוק הנביא 5 רמת בית שמש ג 1
בשעה 20:00 לאחר מעריב

ימי רביעי

ללכת עם תורה - ליקוטי מוהר"ן בעיון
בשעה 20:15
סדרת 'היום יום'
בשעה 21:00
רחו' יונה 18 רמת גן (גבול בני ברק)

ימי חמישי

הכנה לשבת קדש מתוך תורת הצדיקים
בביהכ"נ 'קרוב ה' חבוקוק הנביא 5 רמת בית שמש ג 1
בשעה 20:00 לאחר מעריב

● בדיבור אחד / המשך

\\ מותר לי לבטוח?

<<<

הנה ברגע זה שמת לב, נתת דעתך, ואם כן אתה כבר שם, אין 'פגיעה' אלא לשון תפילה, להתפלל אתה יכול ברגע זה, והתפילה מפגיעה - מפגישה אותך עם משענת הבטחון ששוכנת בתוכך.

שם בבית אל ראה יעקב בחלומו סולם מתוח בין ארץ לשמים ומלאכי אלוקים עולים ויורדים בו, באמצעות הסולם הזה מגלה הקב"ה ליעקב גילוי שנוגע לכל אחד מאתנו: אכן כפי שאתה חש, הנך מונח בארץ, מתמודד עם קשיים ארציים, אך שא עיניך וראה איך הראש מגיע אל השמים.

כאשר רוצים לטפס על סולם מניחים את רגליו על הארץ ואת ראשו משעינים אי שם למעלה, וכך מטפסים.. כאשר תרצה לטפס ולהגביה את עצמך למעלה מדאגותיך, למעלה מקטנות המוחין וחלישות הדעת, השען את סולם הביטחון על השמים - הישען על ה', סמוך עליו, דע כי הרגיעה שתשאב מהאמונה איננה נשענת על מי שאתה ועל מה שאתה מסוגל או ראוי, אלא על ה' יתברך, וכהבטחת ה' ליעקב באותו חיזיון: 'זהנה אנוכי עמך ושמרתך בכל אשר תלך.. כי לא אעזובך...'.
■ זו הבטחה, זה ביטוח, זהו בטחון.

הרי מאמין שהשם נמצא כאן, אתך עמך ואצלך, הוא כאן גם כאשר הדאגות מקיפות מכל צד. ואם ה' יתברך מצוי כאן, מה חסר לי?

ובכל זאת, למרות שקרוב אלינו הדבר מאוד, יש משהו קטן מאוד שעלול לגזול מאתנו את הזכות להחזיק בביטחון - ספק קטן בלב: מי אמר שמותר לי לבטוח, להיסמך, להאמין. המחשבה הזו הודפת אותנו אחורה ומרחיקה מאתנו את משענת הביטחון. וכאן כדאי מאוד להצטייד בהנהגה שנלמד מיעקב אבינו ע"ה.

בפרשת השבוע יוצא יעקב מבית אביו, בדרכו הוא עובר על מקום בית המקדש ואינו נותן דעתו לעצור שם, רק בשערי חרן הוא מבחין בכך ותמה על עצמו: הייתכן? עברתי על מקום שהתפללו בו אבותיי ולא התפללתי?! ומיד כפי שמספרת לנו התורה קפצה לו הדרך - 'ויפגע במקום'.

אמנם לא כל אדם ראוי לנס קפיצת הדרך, אבל במובן הפנימי יש קפיצות דרך, במיוחד כשמדובר באמונה ובטחון. כפי שסיכמנו - אמונה יש לך, גם בטחון יש, לפחות בתוכך פנימה. יתכן שדילגת עליו, לא שמת לב, אבל

ענייני דיומא

השינה והחלום

העולם חרד מללכת לישון, ולתת לעולם להתנהל 'בלעדיו'... • אך הנפש כמהה לפינה של שינה, של חלום, ושל אמונה • כסליו, חודש השינה והנסים.

מרגיש כך, שיצביע.

החינוך של היום, והתרבות העולמית, היא שחייבים להתקדם. כל אחד שרוצה להישאר על הכביש, חייב להיות חתום על התקדמות, ולהמשיך את הקו הרציף של העולם ושל עצמו. העולם נעשה חכם ומבין יותר מיום ליום, והוא דואג להכניס עוד ועוד מושגים לתוך הקטלוג המחייב. מצד אחד זו אכן התקדמות עצומה. העולם מלא בהרבה יותר יכולת והרבה יותר ידע, ממה שהיה בכל ההיסטוריה, והוא מאפשר לעשות דברים שמעולם לא נעשו.

אבל, והאבל הזה הוא מחריד, מצד שני, הוא מגביל אותנו עד אימה. היכולת ליצור קשרים ולחבר דברים, נעשתה מוגבלת מאי פעם. הנפש מטבעה כמהה לחיבורים, היא רוצה להיות מקושרת ומחוברת באמת. ופעם זה היה מאד פשוט, כי כל אחד היה חי חיים מאד פשוטים, לא עמוקים ולא מורכבים, ובוודאי לא כל כך מסועפים, ולכן הוא לא חשש להתחבר. היום, לא מעזים וגם כמעט בלתי אפשרי לעשות זאת. העולם כל כך חכם וכל כך מורכב, שממש מפחיד לחבר קצוות ולסגור מעגלים. ועוד יותר קשה, פשוט לוותר עליהם וללכת לישון...

שינה וחלום

הנפש מטבעה נותנת אימון, ומתחברת לכל דבר. כמו ילד, שבכל מקום שהוא מגיע, בתוך כמה דקות הוא מתחיל לנסות כל דבר, לרוץ לכל הצדדים, ולהכיר את כולם. אבל החכמות שלנו, עוצרות את התנועה הזאת, ואנו בודקים כל דבר בחשדנות, האם זה מתאים לכללים,

נו נמצאים בחודש כסליו. בספר יצירה מבואר שכל חודש משנים עשר החודשים, מקביל לאחת משתים עשרה מזלות, וכן לאחת משתים עשרה האותיות הפשוטות, לאחד מהאיברים, ולאחד משנים עשר כוחות הנפש. חודש כסליו, מקביל לאות ס', למזל קשת, ולכח השינה שבנפש, ובאיברים הוא מקביל לאיבר הקיבה. ננסה אם כן ללמוד את הסוגיא של השינה, הקשר שלה לחודש כסליו ושאר הפרטים הקשורים אליו.

אור מלאכותי

מאד קשה לישון, בפרט בעידן של העולם המודרני. בעבר, כאשר הלילה פרש את כנפיו על היקום, אנשים הלכו לישון. היה חשוך, וגם אם היו נרות, לא השתמשו בהם כדי להפוך את הלילה ליום, אלא השתמשו בהם מעט כפי הצורך וזהו, הלכו לישון, כדי לקום ליום חדש של אור. כיום, ברגע שהלילה פורש כנפיו, קם לחיים עולם חדש של תאורה מלאכותית, והעולם מואר ב'אור יקרות' וממשיך לתפקד.. בקיצור, ניצחנו את החושך...

מעבר לשיבוש הפשוט, הגשמי והפיזי שיש בכך, יש לכך משמעות פנימית הרבה יותר מקיפה. לא רק את החושך אנו מנסים לנצח, אלא גם את השינה. העולם של שנות אלפיים, הוא עולם שחייב להיות מאד ברור, הגיוני ורציף. ללכת לישון, זו הסכמה מרצון לוותר על ההגיון, ולתת לעצמנו להיכשל בתוך עולם דמיוני של חלומות, חסר הגיון ונטול קווים ברורים ורציפים, וזה מפחיד, מפחיד מאד. הדור שלנו חרד חרדה קיומית מללכת לישון. מי שלא

לקווים, להגיון ולציפיות. וחוששים לשחרר ולאפשר חיבור. כל דבר שקורה או שאנו פוגשים, צריך לעבור הרבה סינון עד שהוא מורשה אם בכלל לחדור פנימה.

בשינה זה קורה. מערכת הבקרה נכנסת לשביתה, והחלום נכנס לפעולה, ושם, דברים מתחברים בלי לשים לב, בלי רשות ואפילו בלי הגיון. וזו הבשורה של הגאולה, שאז יהיה מצב של 'היינו כחולמים', וכל הדברים יתחברו כמו בתוך חלום. חלום הוא מלשון החלמה, כמו שכתוב 'ותחלימני ותחייני', כי הוא הרפואה של הגלות. הגלות, בשונה היא יקיצה מהעירנות המוזרה שהגלות כופה עלינו, לתוך שינה וחלום מבריאיים ומחלימים.

כח השינה קשור לאמונה וביטחון. אדם אינו יכול להירדם כשהוא באמצע לחשב חשבונות, או כשהוא לא בטוח במקום שבו הוא נמצא. ושם אנחנו תקועים. העירנות שלנו איננה אלא שינה חרדתית חסרת מנוחה, כי אנחנו כל הזמן פותחים מקומות ודברים חדשים, וחוששים לסגור קצוות ולהשלים מעגלים. אדם במשך היום פותח המון קווים, ומשאיר אותם פתוחים, כמו עצב חשוף שמחכה להתחבר למשהו. בסוף הוא נרדם, וכל הדברים הפתוחים הללו מופיעים בחלום, ושם הם מתחברים בלי רשות.

חודש כסליו, הוא חודש של נסים. לא של נסים גלויים אלא של גילויים בתוך הטבע, ולכן זה הזמן שבו אפשר לזכות לשינה. שינה בריאה של אמונה פשוטה, שרמוזה באות סמ"ך, שבאה ואומרת: אתה יכול לישון רגוע, ויש לך על מי לסמוך. ולכן גם הפרשיות שקוראים בחודש זה מלאים בחלומות; חלומות של יעקב ושל יוסף, ומנגד חלומות של לבן, של פרעה ושל שרי פרעה. כי כאן נמצא הסיפור של הגלות והגאולה, במקום של השינה והחלומות.

סמיכה וגאולה

סמ"ך היא האות היחידה שעגולה וסגורה (מלבד האותיות הסופיות), וזאת היא האמונה,

שיש בה כח של תמימות שסוגר עליך מכל הכיוונים, ונותן לך הרגשה שאתה מסודר, מוגן ויכול לסמוך. היא כל כך חזקה בעצמה שאינה נבהלת מנפילות, ולכן דוד המלך אמנם דילג על האות נו"ן שרומזת על נפילה, אבל לא חשש לרמוז אותה בתוך האות סמ"ך, ולכתוב 'סומך ה' לכל הנופלים'.

וזה הדבר שלו אנו זקוקים ביותר. יהודי רוצה לאפשר לעצמו לסמוך, לקוות ולצפות. בכל הדורות דברו על גאולה, וכעת זה כבר ממש צועק לנו בפנים, ואם אדם נאמן לעצמו, ולא מאבד את יכולת השינה, הוא מרשה לעצמו לחלום ולצפות לגאולה. הבעיה היא שזה נאיבי, טיפשי וחסר טעם לצפות למשהו ולסמוך על משהו. בעולם המתקדם והנאור שלנו, אין מקום לאמונה ותמימות, ולא לשינה וחלומות וציפיות. ציפיות, אומרים, זה טוב רק לכריות...

המתיקות של הנפש, היא היכולת לסמוך. לא להשאיר דברים פתוחים, אלא לחבר קצוות ולסגור מעגלים. בלימוד התורה אנו יודעים שדברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר, והבהירות של הלימוד נבנית מהקשרים בין מקום למקום, בתורת הפנימיות, הדברים מקבלים הרבה יותר משמעות, כי הכל מחובר להכל. ואלו הם החיים של יהודי, לחבר את הכל; את הלימוד לתפילה, ואת התפילה לחיים, את החולשה לחיזוק, ואת הנסיון שלא צלח לאמונה וביטחון. הכל מחובר, והכל קשור, כל הנפשות וכל האירועים, וכך נוצרים צינורות ועורקים בריאים של שפע.

האמונה מחברת, ואז אתה יודע שהכל קשור לרצון ה'. בלי אמונה, האירועים של החיים מפזרים את הנפש והופכים אותה להיות מדממת, ונזרקת מאירוע לאירוע. אדם חי בכף הקלע. הוא חייב להיות מעורב בכל רגע בכל מה שקורה בעולם, ובאותה מדה, לא להיות מחובר לכלום. וכך המחשבות רצות במוחו, והוא מרגיש כמו במכונת כביסה, ואינו

בזמן השינה אנו מוותרים על הבחירה ועולים למקום שהוא מעל הבחירה, ושם נמצאת הרפואה של הבחירה. הבחירה היא קו ישר, שהופך אותנו לפצועים אנושות, והשינה הוא ההחלמה מהפצעים הללו, כי זה אומר לך, שמאחורי הקווים הקשוחים של הבחירה יש רקע מאד פשוט מאד תמים ומאד אמתי, ששם הכל טוב והכל מסתדר. ואז אתה יכול לחזור שוב את הבחירה עירני ומלא כוחות, ויכול להתקדם ולסדר דברים. כי הנפש הייתה במקום שאין גבולות וכל החיבורים אפשריים.

מזל קשת

רוב כוחות הנפש וההשגה בכלל לא מקבלים הרשאה לפעול, והמנהל הקשוח שלא נותן להם את ההרשאה הוא אנחנו, אנחנו לא מוכנים לוותר על ההגיון ולזכות להרחבת המוחין ולשפע. רק בשינה נסגרים מעגלים ויש סמ"ך, ואז יש החלמה. הנפש יודעת שיש משהו יותר אמתי והיא משתוקקת לחזור למשהו בסיסי, לאמונה שכל מה שקורה כאן קשור אלינו ושאינן רגע שאני לא אמור להיות אותו ולהתעשר ממנו.

ואת זה אנו מקבלים בשינה. מקבלים רשת ביטחון של אמונה שתופסת אותנו לאורך היום, שלא נהיה מפוזרים וגולים, מנותקים ומדממים. אם הכל מחובר, לא מבזבזים כוחות נפש, כי אתה לא אמור לחיות גם את זה וגם את זה וגם את זה, שאז אתה מתפזר, אלא חי 'עם זה' ו'עם זה' ו'עם זה', ועם כל הדברים הללו יחד, אתה ניגש לנסיון הבא, מוטען וחזק מאי פעם. הכלל הוא, שהיום הזה נברא בשבילי ולא נגדי, בתנאי שאני מוכן לישון.

וזה הסוד של הקשת. הקשת היא הברית שה' עשה עם העולם וברואיו שיהיה לו קיום, והצורה איך שהיא נוצרת, היא באמצעות מפגש של קרני השמש עם טיפות של גשם, כלומר כאשר הקו פוגש בעיגול ונשבר, נעשה עיגול נפלא של אור עם כל גווני הקשת. הסדר הנוקשה של העולם, הוא קו, והאמונה

יכול לישון. וגם כשכבר ישן, הוא מתעורר מחלומות ביעותים, וקם בבוקר עוד יותר עייף ממה שהלך לישון.

אמונה ושינה

לעומת זאת האמונה, לוקחת את כל האירועים הללו ומחברת אותם למקום אחד, ואז אתה רגוע ומסודר ויכול לישון. ושינה היא לא רק בלילה אלא גם ביום. כשאתה רוצה באמצע היום לעצור ולהתפלל מנחה, זה אתגר בלי אפשרי, כשהכל פתח והכל דופק. אם אתה עירני מאה אחוז, וחייב לפתור את הבעיות של כל העולם, ולפחות לסדר אותם במסדרונות המוח והלב, שלא ישוטטו ברחוב חלילה אלא רק יחבטו בך, אי אפשר להתפלל ולא לעשות כלום. רק מי שיכול ללכת לישון, הוא זה שיכול גם לעצור את מסלול החיים, ולהיכנס לתפילה.

צדיקים, הם אלו שחיים בדבקות, ודבקות פירושה להסכים ללכת לישון. לא צריך לעשות שום דבר כדי להגיע לדבקות, אלא רק לוותר ולהסכים לכבות. וזה הדבר שהכי קשה לנו לעשות - לכבות. מסופר על ר' חיים מצאנז, שלפני שהיה הולך לישון היה אומר: הרמב"ם הוא עמוד של התבוננות, האריז"ל הוא עמוד של פנימיות, והט"ז הוא עמוד של הלכה. ואז אמר: אני יכול ללכת לישון רגוע, כי יש עמודים שיחזיקו את העולם...

לצדיקים באמת היה קשה ללכת לישון, כי היה להם מה להפסיד, ובכל זאת הם מסרו נפש והלכו לישון. לנו אין מה להפסיד, העולם באמת יכול להסתדר גם כשנישן, ואולי אפילו טוב יותר. צריך רק להאמין שהעולם מנוהל במאה אחוז על הרמה של הפרטים הקטנים, על ידי הקב"ה שמנהל את הכל ממש ורק לטובה, ואתה יכול לגמרי לסמוך על זה וללכת לישון. בסך הכל אתה יכול רק להרוויח, ולחזור למקום יותר נכון ויותר אמתי עבורך, שכשתחזור משם, יהיו לך הרבה יותר כוחות להתקדם.

ענייני דיומא

מפריע לי לישון, כלומר, מהו הדבר שמצריך אותי כעת להיות עירני כלפיו, בגשמיות או ברוחניות, וזה לא כל כך קשה למצוא... כשתמצא, שים את הדבר מול עיניך, ותשאל את עצמך: האם אני מאמין שה' מנהיג את הדבר הזה, כן או לא. לא 'האם הוא יפתור לי את זה', כי זה כבר קשור למחלקה של ישועות, אלא שאלה פשוטה יותר: האם הוא מנהיג את זה.

אם התשובה היא לא, כדאי ללכת לסמינר של ערכים, אבל אם התשובה היא כן, לך לישון... אם אתה מאמין שה' מנהיג את הדבר שממנו אתה טרוד, יש לך אפשרות לדלג, וכשאתה מוכן לדלג ולסמוך, אתה סוגר מעגל בנפש. ביום צריך לעשות השתדלות, אבל בלילה צריך פשוט לסמוך, ולהרשות לעצמך לשחרר, ולא לשמור את הקלפים צמוד אליך כל הזמן.

העצה השלישית היא, לפתח בנפש היכרות עם משהו שלמעלה מההגיון. צריך לייחד איזו פינה ביום, שמיועדת לקליטת מושגים גבוהים, בלי להבין. זה יכול להיות ספרי צדיקים או התבודדות, ולא לבחון האם אני מבין או לא, אלא לתת לזה 'לרכוב עליך'. ככל שאדם מאפשר לעצמו את זה, הוא יכול יותר ללכת לישון.

אנו בחודש של נסים, וכשמדברים על נסים, הנטייה הטבעית היא לאפשר למישהו אחר לחולל בי נס, אבל אז הנס לא קשור אליך, ואתה נשאר תקוע. אם אתה רוצה נס אמתי, תדליק בעצמך את הנר, תרשה לעצמך לחלום ולרצות, בלי להיצמד לפסים מעשיים. תן לשלהבת לרצד, בלי לתחום אותה לקווים. מחשבה אחת 'מופרעת' שה' אוהב אותך, לא מחשבה מתחשבת ולא הגיונית, אלא מחשבה של אמונה, תכניס אותך למעגל חדש של אור ושל טוב. ■

היא עיגול, וכאשר הקו הנוקשה מסתבך, הוא צריך בסך הכל לפגוש את האמונה, ואז נהיה גילויי חדש ומיוחד שנוצר דווקא מתוך המצב הזה.

כאשר מדת הדין מתגברת, והעולם צריך להיחרב, ה' יתברך מפגיש את הדין עם האמונה, וזה מה מאפשר לכל מידות הרחמים להופיע. וכך גם אצל האדם, הרגע בו הוא מוכן לשבור את הקו של ההגיון ושל 'המחשבה הצרופה', מול ההתרחשות במציאות, מתוך אמונה שזה מה שה' רוצה והכל נצחי והכל לטובה, והוא מוכן לשבור את השרביט שלו ולהיכנס למעגל של נצחיות, זה הרגע שבו יכולים להתרחש כל הגילויים האמתיים.

איך ישנים

ובכן, מה העצה? כיצד הולכים לישון? קודם כל שינוי תפיסה. מותר לנו ואף רצוי, להיצמד לצורה מסוימת של מחשבה ושל תוכנית, אבל לא להיות כבול לזה. חייבים להותיר פתח כלשהו ששם אנו קשורים למשהו גבוה יותר, ומוכנים לסמוך עליו, כגמול עלי אמו. היכולת לסמוך בכל הכח על מישהו, הוא טבע ילוד אצל כל אחד ולא צריך ליצור אותו, רק לחזור אליו.

וגם כמה עצות למעשה. עצה ראשונה - חלומות. ככל שאדם מתבגר הוא נוטה יותר לזלזל בחלומות, והזלזול הזה מתרחב לכל דבר טבעי שאינו מספיק מכובד... אבל האמת היא שחלום יש בו כח עצום, כי הוא קופץ ומדלג מעל המציאות, ומביא משהו ממרחב אחר. ומי שרוצה אמונה חייב לאפשר מרחב לחלומות, כי רק כך יש לו נציגות בעולם שלעתידי לבוא, עולם החלומות. אדם שאינו קובע נציגות במה שלמעלה ממנו, ובמשהו שיכול לעטוף אותו, לאיזו גאולה הוא מצפה?

עצה שנייה - לשאול את עצמך בכנות: מה

התוועדות

ה'בת עין'

ה'בת עין' היא הנקודה השחורה, והכי לא רלוונטית לכאורה • אבל רק מהנקודה הזאת אפשר לראות, ולאסוף את כל האורות • השבת, ארץ ישראל, הענווה, והבת עין'.

שאמר שכל האבנים הפשוטות בארץ ישראל מאירות כיהלומים.

באותם זמנים, היה מעט מאד ידע על ארץ ישראל, והייתה תחושה רווחת בלב רבים, שבארץ ישראל יש עפר מסוג שונה, בתים שנראים אחרת, ואפילו שמים בצבע או מראה אחר. ורבינו (בשיחות הר"ן) דאג להדגיש שארץ ישראל נראית ממש אותו דבר כמו בחוץ לארץ, בלי שום חילוק, ואף על פי כן הוא עניין אחר לגמרי. היו אז אנשים שהגיעו מארץ ישראל, וכדי להרשים הביאו אתם עפר לבן, ואולי גם אויר. ואנשים, אפילו צדיקים, מרוב הערכה לארץ ישראל, האמינו לזה.

אבנים טובות

מרוב התלהבות, החליט ר' אברהם דב לעקור לארץ ישראל, למרות שכבר היה בוקנותו ובערוו ימיו. באותם זמנים, לא היו הרבה שהעזו לעשות זאת או אפילו לחשוב על כך. לעלות לארץ ישראל היה נחשב כמו התאבדות, היו הרבה ספינות שטבעו או שנשדדו, וגם הרבה מלחמות, ולא היה קל להגיע לארץ ישראל, וגם מי שהגיע לא היה לו קל לשרוד את כל המגפות והצרות שהיו כאן.

היו כמה עליות מפורסמות של תלמידי הבעל שם טוב, וכן של תלמידי הגר"א, וגם הם לא כללו מספרים גדולים, וכל אלו שהצטרפו

ר"ב כסליו הוא יום ההילולא של רבי אברהם דב מאבריטש, שהיה מצדיקי ארץ ישראל הקדמונים. בסוף ימיו הוא עלה לארץ ישראל ושכן בעיר הקודש צפת. שם החיה את היהדות, ורומם את רוחם של העניים, וממש הפיח רוח חיים בכל הסביבה.

ארץ ישראל

סיפור עלייתו לארץ ישראל הוא מפעים, ומלמד הרבה על מדת הענווה שבו, וכפי שנרחיב להלן. הוא היה גר בעיר ז'יטומיר שבאוקריינה, והיה רבי גדול עם תלמידים גדולים. יום אחד הגיע לשם שד"ר שבא לאסוף כסף עבור עניי ארץ ישראל.

השד"ר מתוקף תפקידו, היה אומן ביכולתו לעורר רגשות בלב השומעים, ולדבר בשפה יפה ומשכנעת. הוא הגיע אל ר' אברהם דב, והחל לספר לו על ארץ ישראל. הוא סיפר לו בהתלהבות ובדמעות עד הכותל המערבי וגודל הקדושה שמרגישים שם, המשיך לספר על קבר רחל, והשראת השכינה ששוררת במקום, משם עבר לדבר על מערת המכפלה ואור האבות שניתן ממש לממש שם.

וכך עומד לו אותו שד"ר, ומתאר בפאתוס את האווירה בארץ הקודש, והוא מרגיש איך שר' אברהם דב מקשיב לו בעיניים צמאות, וגומע בשקיקה כל מילה שיוצאת מפיו. בראותו כך, החל עוד יותר להתלהב ולא נחה דעתו עד

ענווה ושפלות

באותו רגע פניו חווירו כסיד. הוא נפרד ממנו לשלום, והסתגר בביתו למשך כמה שבועות ולא יצא. זה היה פלא, כי הוא היה הרוח החיה בצפת. הוא היה זה שהקים ותחזק שם את כל היהדות, והוא זה שטיפל בעניים ורומם אותם, והנה פתאום הוא סגור בביתו ולא יוצא. לאחר תקופה שעורר חרדה גדולה סביבו, הוא פתח את הדלת וביקש להזמין את כולם לסעודה גדולה. בתוך הסעודה היא סיפר את כל הסיפור, ואת מה שהשד"ר אמר לו. הוא קיבל את הדברים בענווה ובתמימות, ובמשך כמה שבועות התענה והסתגף, וסיים: וכעת ב"ה זכיתי ואני אכן רואה שכל האבנים הם יהלומים.

בשבת שלאחר מכן הוא ניגש לעמוד והתפלל מוסף. כאשר הגיעו לקדושת 'כתר' הוא פתח בשאגה נוראית, והציבור הרגיש שמשוהו קרה. במוצאי שבת הוא קרא לתלמידו וביקש ממנו לכתוב מכתב לרבו. (הוא היה תלמיד של ר' נחום מטשרנוביל, ולאחר הסתלקותו היה מקורב גם לבנו ר' מרדכי). במכתב הוא סיפר לו שלפני שלש שנים הוא עלה לארץ ישראל, ולא הייתה לו שום הרגשה בקדושתה, וממש התקיים בו 'ערלים יהיו לכם', עד כדי שהוא הצטער על עלייתו. וכעת בשבת נפתח לו אור עצום, והוא מצטער על כל שנה שלא עלה לפני כן.

התלמיד מספר שכשהביא את המכתב לפני המגיד מטשרנוביל, נפתחו שני עיניו כמו שתי מרזבים, וזלגו דמעות של צער וגעגוע, על כך שהוא בעצמו לא זכה לכך. הסיפור הזה מייצג מאד את הענווה של ר' אברהם

אליהם, עשו זאת על דעת מסירות נפש ממש. וגם לא היה בזה שום כבוד, כי הקהילה כאן בארץ הקודש הייתה קטנה מאד, והמרכזים הגדולים של היהדות נשארו באירופה והסביבה. ולא היה אפשרות כמעט להשפיע מכאן לשם. הגיעו לכאן כדי לחיות כיהודים פשוטים, ולסבול, העיקר לגור בארץ ישראל.

הבת עין עלה בסוף ימיו כזקן, ועבר את התקופות הקשות ביותר, את המרד של הדרוזים שהיה בתחילת שנות התק"צ, ואחר כך את הרעידת אדמה המפורסמת שהייתה בצפת. הוא היה אז בבית מדרשו, וקרא לכולם להתרכז סביבו, כל העיר נחרבה עד היסוד, כולל בית הכנסת, חוץ מהמקום שבו הוא עמד עם תלמידיו. לאחר מכן הוא יצא אתם וטיפל במסירות נפש בכל הפצועים. לאחר מכן היה עוד מרד של הדרוזים, בו תפסו אותו ובזזו אותו ואת כל בגדיו, ואפילו כותנת לגופו לא הותירו. ואת כל זה הוא שרד.

נחזור לסיפור עלייתו. הוא הגיע לארץ ישראל, ויום אחד הוא פוגש בסימטאות צפת או אותו שד"ר. השד"ר שהכיר אותו, אמר לו: נו, רבי, איך זה להיות בארץ ישראל? ענה לו: יישר כח גדול. ואכן, כל מה שאמרת לי הכל אמת, הייתי בכל המקומות הקדושים שהזכרת, ואכן חשתי את כל הרגשות הנעלים אותם תיארת בחן. אבל דבר אחד כואב לי וממש מרסק את לבי. אמרת לי שכל האבנים נראים כמו יהלומים, ואני לא רואה את זה. ענה לו אותו שד"ר: נו, בשביל זה צריך להיות בעל מדרגה.

וזה הסוד של השבת וארץ ישראל, וכן של הענווה. ארץ ישראל היא לכאורה הכי פחות נוחה ומפותחת מכל העולם, ובפרט בזמנים ההם, ובכל זאת כל האורות מתרכזים דווקא בה. וכן השבת, אי אפשר לעשות בה כמעט כלום, פעולות גשמיות בוודאי שלא, אבל אפילו לא פעולות רוחניות, וכמו שאמרו צדיקים על דברי חז"ל 'כל מלאכתך עשויה' שהכוונה היא גם על רוחניות, ולכן השבת נתפסת כחידה בלתי פתורה, ולא יודעים איך להתחבר אליה.

אדם מגיע אחרי שבוע שלם של התרוצצות קשה, והדבר האחרון שמתחשק לו כעת הוא להיכנס לשבת. העומס של השבוע מעיק עליו, ולא מאפשר לו כעת לפתוח שולחן ולנגן 'לכה דודי'. והדרך היחידה להתחבר לשבת, היא בדיוק כמו החיבור לארץ ישראל - מתוך נקודה של ביטול וענווה, שהכותרת שלה היא 'ישמחו במלכותך שומרי שבת'. רק אם תתחבר לממלכה של ה', תוכל להיכנס לנקודת ה'בת עין', ושם כבר תמצא את הכל.

זה קשה ונראה בלתי אפשרי. אני כל כך עסוק בממלכה שלי, שאינני מסוגל בכלל להכיל משהו אחר. המלכות של ה' נתפסת כמו איזה 'בס"ד' שרושמים בראש הדף ותו לא, כל שאר הדף כולל ההערות שוליים הם שלי. בשבת לוקחים את ה'בס"ד' הזה ומורחים אותו על כל הדף משתי הצדדים. פשוט לשכוח מי שאתה ומה שאתה, להרפות לגמרי ולשמוח רק עם המלכות של ה'. לוותר על כל המחשבות ה'חוליות' של: מה אני אוהב לאכול, איפה אני אוהב להתפלל,

דב. ענווה שבלטה מאד אצל כל הצדיקים של ארץ ישראל, הבת עין, הפרי הארץ ור' אברהם מקאליסק ועוד. זו הייתה דרכו כל ימיו, והיא זו שהובילה אותו לארץ ישראל. קודם עלייתו, אמר לתלמידיו 'אם תחזיקו במדת הענווה ותעזבו את השקר והחנופה, אהיה אתכם פנים בפנים, כי אלו הם המידות שעבדתי עליהם מנעורי ובמשך כל ימי'.

הספר שלו נקרא בשם 'בת עין'. הספר של הצדיק מבטא בדרך כלל את מהותו, וכמו שאמר רבינו שבספרו של הצדיק נמצאים פניו שכלו ונשמתו. יש ספרים שזה בולט מאד, ואחד מהם הוא הספר 'בת עין', שעוסק בצורה בולטת בכמה נושאים, שהם היו עבודתו כל ימיו, והם: ארץ ישראל, שבת וענווה. ומבואר בזוהר הקודש ששבת היא ה'בת עין' של כל השבוע, וארץ ישראל היא ה'בת עין' של כל העולם. ואת הזוהר הזה הוא הזכיר קודם שעלה לארץ ישראל, והתכוון לומר שהוא כעת נוסע ל'בת עין'. ובוה גם מובן שלקח לו שלש שנים קודם שזכה להרגיש קדושתה, במקביל לשלשת גיוני העין שסובבים את ה'בת עין'.

בת עין

ה'בת עין' הוא החלק השחור שבעין. מסביב ישנם שלשה גוונים, ובמרכז העין יש חור שחור, שנראה לכאורה מיותר ולא יפה. אבל למעשה כל כח הראיה מרוכז באותו חור שחור, שהוא מקום מאד קטן אבל מצליח לספח לתוכו הרים ענקיים וגלקסיות אדירות. וזה רומז על הפנימיות הרוחנית, שה'בת עין' יש בה כח לכלול הכל, וכל זאת דווקא משום דלית לה מגרמה כלום.

והבת היא השבת. אבל יום אחד, הבת הזו הרגישה משעמם, כי נמאס לה להיות בת כזאת, שרק משתעשעת עם ה', והיא רצתה כבר להיות 'משהו', ואז היא נאבדה. וזה הסיפור שלנו, אנו לא מרגישים טוב אצל ה', אנחנו מרגישים 'תקועים' שם ומחפשים מתי כבר נהיה משהו. אבל האור של הצדיקים זה פשוט להיות שם, ותו לא מידי.

כשאנו מדברים על ה', אנו מחפשים אותו במדפים למעלה, בעבודות גדולות או השגות עצומות, ולכן אנו לא מוצאים אותו. יש לנו נטיה לחפש את מה שעוד אין לנו, כדי להתקרב לה', וזה מציק ומעיק ולא עובד. אבל האמת היא שאת ה' מחפשים בדיוק איפה שאתה, ואז זה לא קשה וזה אפשרי בהחלט. לא חסר לך כלום כדי להיות קרוב לה', רק להוריד כמה בלוקים מהבלון הפורח, והוא יפרח מאליו. המחשבה שצריך כל כך הרבה כדי להשיג, היא הסיבה שאתה לא יכול כלום. אבל לא צריך, די במה שיש לך כדי להיות יהודי מאושר וקרוב לה', רק תסכים להאמין בזה.

כשאדם זוכה להצטמצם בתוך הנקודה של הבת עין, הוא שואב את כל האורות אליו. וכשמגיעים האורות, מגיעים גם ההשפעות וכל הישועות. ■

מה עושה לי טוב, וכיוצא בזה, ולהיכנס לשבת ראש בקיר, אין אפשרות אחרת.

בת אחת

זה מה שעשה הבת עין. הוא עזב את כל העולם, ונסע לארץ ישראל, לעבר האור של השבת. והוא עשה את זה מתוך ענווה מוחלטת. ואז הוא הגיע אל ה'בית עין', לחלק השחור שבעין, ששם הוא המקום היחיד שסופח אליו את כל האורות הגדולים, ושרואה את כל המחזות הגדולים והמפעימים ביותר. עד שאפילו האבנים הפשוטות של ארץ ישראל הם כמו יהלומים.

כוחו של העניו, הוא מהיותו מחובר אל הענווה לא בשביל להשיג משהו אלא כדי להיות שם. וזו גם הקדושה של ארץ ישראל ושל השבת, שאני כאן כדי להיות כאן ולא בגלל שום דבר אחר. ואז יש לך הכל, וכמו שאמרו חז"ל "בת הייתה לאברהם ובכל שמה", אם יש לך בנים, דהיינו כל מיני כישורים, זה יפה ונחמד, אבל אם יש לך בת, דהיינו ביטול וחלל כזה, שבו אתה מוכן לעמוד מול ה' ולכסוף, ולא לשאול מתי אני אקבל ומה, אז יש לך הכל.

רבינו מספר (סיפורי מעשיות מעשה א) על המלך שהיו לו ששה בנים ובת אחת, והבת הייתה חביבה בעיניו מאד והיה משעשע עמה. הששה בנים הם ששת ימי המעשה,

כתבו עליך בפרשה

תפילת ערבית

כשפוגשים את החושך, אפשר ליפול ואפשר גם פשוט ללכת לישון • כשפוגשים רמאות, אפשר להיפגע ואפשר גם להמשיך הלאה • ואז, יש מצב לזכות לחלומות, נבואות, ושנים עשר שבטים.

בני אדם, אבל הם לא גרים בה. לעומת זאת בית הוא מקום מיושב, ויעקב אבינו הביא את עבודת ה' עד לרמה הזאת. הבית הוא מצד אחד מקום של קטנות, אבל מצד שני הוא המקום הטבעי של בנאדם, ושם הוא המקום לעבוד את ה', ובעיקר בתפילה, שצריכה להיות ברמה של בית, ואז יש בה כח לקרב את כל העולם לה' יתברך, כמו שכתוב 'כי ביתי בית תפילה לכל העמים', שכשהתפילה ברמה של בית, היא מקרבת את כל העמים (ליקוטי מוהר"ן סימן י').

הקו האמצעי הזה, יש בכוחו להתמודד עם שתי הקצוות, שמלווים אותנו לאורך כל הפרשה. זה מתחיל עם הסולם, שרגליו ניצבות ארצה וראשו מגיע השמימה, ממשיך בסיפור של רחל ולאה, שמייצגות שתי דרגות של הנהגות רוחניות, רחל עקרת הבית שמייצגת את האמונה הפשוטה של העולם הזה, ולאה שמייצגת הנהגה גבוהה ונעלמת ששייכת לעולם הבא. וגם סדר הפרשה, שמתחיל עם יציאה ומסתיים עם חזרה. בין הקצוות הללו יעקב אבינו עובד, ושם הוא מבשל מוליד ומייצר את עם ישראל.

ויצא יעקב

הסיפור מתחיל עם יציאה. יעקב אבינו יוצא מבאר שבע, שהוא המקום של הקדושה הרומז על שבע מידות ועל שבת. ומשם הוא הולך לחרון, שרומז על חרון אף כעס ודינים. כלומר, הוא הולך עם הפנים קדימה מהמקום השליו והשקט, הישר לתוככי הנסיונות. הוא נשלח לשם בשליחות של אביו ואמו, ששלחו אותו לקחת משם אשה, ובמובן פנימי, הם שולחים

פרשת ויצא עוסקת בענייניו של יעקב אבינו. לאחר הפרשיות שעסקו באברהם ויצחק, אנו עוברים לעסוק ביעקב אבינו, בחיר האבות שכולל את שלשתם ומסמל ביותר את המקום שלנו. יהודי נקרא בשם ישראל ולפעמים בשם יעקב, ולא בשם אברהם או יצחק.

קו האמצע

אברהם אבינו החל את הבניין, וייצג את הצד הימני של החסד, ולכן הוא תיקן תפילת שחרית שזמנה בכוקר, בזמן הארת החסד. יצחק אבינו המשיך וייצג את הצד השמאלי של הגבורה, ולכן הוא תקין תפילת מנחה שזמנה בצהריים בזמן התגברות הדינים. ועדיין, מכל אחד מהם יצא פסולת, ישמעאל ועשיו. יעקב אבינו השלים את הבניין והביא את הקו האמצעי שהוא התפארת, שהיא מדת האמת, והוא כבר זכה שמיטתו תהיה שלמה, עם י"ב שבטים ללא שום פסולת.

נמצא אם כן שיעקב אבינו מייצג יותר מכולם את הדמות השלמה של יהודי, ולכן אירועי חייו נוגעים אלינו מאד. כל מעשה אבות סימן לבנים, אך באופן מיוחד יש לנו מה ללמוד מסיפורו של יעקב אבינו שעליו אמרו חז"ל שהוא נכנס בעובי הקורה, ונשא אותו על גביו. כלומר, הוא נשא את העולם הזה על כל אירועיו, ועבד מתוכו את ה', ובכך הוא הנחיל לנו את הדרך לעשות זאת. וכמו שאמרו חז"ל 'אברהם קראו הר, יצחק קראו שדה, יעקב קראו בית'.

הר ושדה אינם מקומות יישוב לבני אדם, ההר הוא מקום שומם, וגם השדה, יש בה אמנם

אותו להתמודד עם מקום שהוא הפוך, ושם למצוא את מה שהוא מבקש.

ואז, בתחילת המסע מתרחש סיפור בפני עצמו, הסיפור של החלום. יעקב אבינו יוצא מבאר שבע, לומד ארבע עשרה שנה בבית שם ועבר, ועם כל המטען הזה הוא יוצא לעבר מקום הנסיון, אך רגע אחד קודם הוא פוגש סיפור בלתי צפוי. הוא מגיע למקום המקדש כדי להתפלל, ודווקא שם השמש שוקעת שלא בעונתה, והוא פוגש חושך גמור. לראשונה, לאחר שנים רבות, הוא נשכב לישון, ואז מגיע גילוי עצום ונפלא שמשם הוא מבין את העבודה שלו בשנים הבאות ובכלל.

בחלומו הוא רואה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה. וחז"ל מספרים שהוא ראה את השרים של אומות העולם עולים. כל אחד עולה כמה שליבות ויורד, לרמז על כמות השנים שהוא הולך להגלות את ישראל, והשר של אדם עולה ולא יורד. ומנגד, יעקב בעצמו חושש בכלל לעלות, שמא גם אותו יורידו. והקב"ה אומר לו, אל תירא. את השר של אדם אני בעצמי אוריד, כמו שכתוב 'אם בין כוכבים שים קינך משם אורידך', ואתה אינך צריך לחשוש כי גם אם תרד, אני ארד עמך ואעלה אותך שוב.

כשהוא מקיץ מהחלום, הוא אומר 'אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי'. הלשון הזו, וכן שאר הלשונות של הפסוקים, מדברים בלשון נוכח ובלשון הווה, ולא רק בלשון עתיד. 'זהנה ה' ניצב עליו' 'זהנה אנכי עמך'. כלומר, המסר כאן הוא לא רק שלבסוף יהיה טוב, אלא הרבה יותר מכך, וזו הנקודה הקריטית. אתה פוגש חושך, ועוד עתיד לפגוש חושך, דע לך שכאן ועכשיו אני נמצא, ולא רק שלבסוף יהיה טוב, אלא

כבר כעת קורה תהליך שהוא טוב, וזה הסוד ומהלך עבודתו של יעקב אבינו, במשך כל שנותיו בבית לבן, וזה גם הירושה שהוא מנחיל לנו.

תפילת ערבית

יעקב אבינו תיקן תפילת ערבית. עד אז הוא מעולם לא חווה שינה, אלא הוא היה תמיד בעירנות מלאה. הוא גדל בבית יצחק, למד בבית שם ועבר, ולא נתן שינה לעיניו ולעפעפיו תנומה. הוא לא פגש חושך ולא גלות, אלא רק אור. אבל ה' רצה שהוא יתקן תפילת ערבית, וילמד אותה בשידור חי ולא רק כהוראה, איך מתמודדים עם חושך ועם גלות, ולכן שקעה עליו חמה והוא יתקן תפילת ערבית, באמית.

אברהם תיקן תפילת שחרית, וזוהי תפילה של בוקר. יצחק תיקן תפילת מנחה, שהיא על התפר בין האור לחושך. תפילת ערבית לעומת זאת היא בזמן של חושך גמור, זמן שבכלל מי אמר שמותר ואפשר להתפלל בו, ויעקב אבינו אכן תיקן תפילה מסוג מיוחד, תפילה שכל מהותה היא לבוא ולומר: אכן יש ה' במקום הזה, בלשון נוכח ובלשון הווה.

בלילה אין עבודת הקרבנות. תפילת שחרית ומנחה מכוונים כל אחד כנגד איזה קרבן, תפילת ערבית אינה מכוונת כנגד שום קרבן, כי אין. בלילה יש רק איברים ופדרים של קרבנות שכבר הקריבו ביום, וצריך להשלים אותם. זו היא תפילת ערבית, לא תפילה של לכתחילה אלא של השלמות, ולכן היא תפילת רשות, כי אי אפשר להכריח אדם להתחזק. אפשר לעזור לו אבל הוא צריך לבחור בכך מעצמו. ומי שבוחר לעשות זאת, מגלה דבר עצום. הוא מגלה את הסוד של השינה ושל החלום.

כתבו עליך בפרשה

כל הסיפור אחר כך, כל כולו שיבוש תוכניות. הוא בסך הכל הגיע לחפש שידוך, ולא חלם איזה מפטיר הוא קונה. הוא אמנם פוגש מיד את רחל, אבל מכאן ועד החתונה הדרך ארוכה. בשלב הזה מתחיל סיפור ארוך של עבודה, סיכומים, רמאויות ואכזבות. הוא עובד שנים בשביל רחל ומקבל את לאה, וגם לאחר שהוא מקבל את רחל הוא לא מורשה לחזור לביתו. הוא ממשיך לעבוד עם הצאן כדי להציל את נשמות ישראל מתוך הכשפים של לבן, ומתמודד עם לא פחות ממאה חוזים שהופרו, ולבסוף הוא צריך לברוח בגניבה, וגם אז הוא צריך נסים כדי להינצל מלבן.

איך הוא חי בתוך כל זה? בדיוק כמו בהתחלה. הוא פשוט הולך לישון שוב ושוב, לאו דווקא פיזית אלא תודעתית. הוא כבר יודע, אחרי הגילוי אליו הוא זכה, שיש פה מה לעשות, והוא לא לבד בסיפור. יעקב אבינו למד ומלמד אתנו, שאם אתה ער, תעשה את מה שאתה יכול, אבל גם אם אתה ישן יש לך מה לעשות, ולכן אדם מועד לעולם בין ער בין ישן, כי תמיד יש לו תפקיד, אם לא שחרית ומנחה אז ערבית.

יעקב ולבן

יעקב אבינו הולך לבית לבן, ושם הוא מוצא את ארבעת האימהות ומביא מהם י"ב שבטים, שזה כל עם ישראל, וכל המערכת של השראת השכינה. כל זה קורה במקום הכי לא הגיוני, בבית של לבן, וזה לא סיפור פשוט. בפרשה הקודמת יעקב התמודד עם עשיו, שגם זו התמודדות לא פשוטה, אבל בפרשה הנוכחית הוא מתמודד עם לבן, וזו היא כבר התמודדות מסוג אחר.

לבן, מבואר באר"י הקדוש, רומז על הלובן העליון, שהוא אור הכתר. אצל לבן אין רע

החושך לא מגיע בהזמנה אלא בצורה לא צפויה, ובסיפור של יעקב זה היה הכי לא צפוי שיכול להיות. אדם משלם הרבה כסף ונוסע למקום קדוש, כדי להתעלות. והנה, דווקא כשהוא מגיע לשם, הוא מרגיש חושך וקטנות המוחין. זה מוזר, וממש לא מתאים. וזה מה שקרה ליעקב, הוא הגיע לכאן כדי להתפלל, וגם זכה שקפצה לו הדרך, ובית המקדש הגיע עד אליו. לפי כל החשבונות, היה אמור להיות כאן אורות ומוחין, אך לא, הוא פוגש חושך.

ללכת לישון

במצב כזה יעקב אבינו לא נאבד, אלא נשכב לישון. וזה חידוש, כי אפשר 'ליפול' לשינה מתוך ייאוש והרמת ידיים, אבל לא, הוא לא נפל לשינה אלא 'נשכב' לישון. הוא הכין אבנים מראשותיו, וזה רומז על הסוד של קריאת שמע שעל המיטה, והוא נשכב לישון, מתוך ביטול והתכנסות אל האמונה. הוא אומר לעצמו, אמנם באתי עם תוכניות אחרות, להתפלל ולפעול ישועות ואפילו זכיתי לקפיצת הדרך, אבל אם הגיע חושך, אז אני מוכן לוותר וללכת לישון, בפשטות ובתמימות.

ואז הוא זוכה לחלום קדוש, לא חלום ביעותים של מיואש, אלא חלום בדרגה של נבואה. בווהר הקדוש יש אריכות בפרשה זו על עניין החלומות, והוא מבאר את כל סוגי ודרגות של החלומות. יעקב אבינו זכה לדרגה הגבוהה ביותר של חלום, שהיא דרגה של נבואה. והוא זוכה לגלות את ה' בתוך החושך הזה, ולהבין שהחושך אינו גירוש אלא סיפור, סיפור שמזמין אותנו לעבודה מסוג אחר, אבל לא משאיר אותנו בחוץ, ומכאן הוא ממשיך את המסע.

כח המדמה

העולם הוא מקום מאד מטעה, ורכיבו הזהיר ואמר 'אל תתנו לעולם להטעות אתכם', כי זו תמצית הסכנה של העולם. את כל ההתמודדויות והתאגרים שיש בחייו של אדם אפשר לתמצת למשפט אחד: העולם מטעה אותך. אדם במציאות אינו עובר אפילו פרומיל ממה שנדמה לו שעובר עליו. רוב הפחדים הם מהעמיד לבוא שבכלל לא מתממש, ורוב הסבל והייסורים הם תוצאה של פרשנויות, זאת עובדה. ולכן יכול להיות שני אנשים באותו אירוע, אחד יאמר שהיה סיוט והשני יאמר שהיה נפלא, ושניהם צודקים.

וזה מה שלבן מנסה לעשות ליעקב, לבלבל אותו. הוא נותן לו להרגיש שאין לו נכסים, אין לו עתיד ואין לו תקווה. הוא יכול לעבוד שבע שנים עבור מטרה כלשהי, ובסופם מתברר שהוא לא עשה כלום, פשוט כלום. הוא רצה את רחל וקיבל את לאה, סיכם על משכורת ובכלל לא מקבל אותה. הוא מנסה בכל הכח להוציא אותו דפוק ומתוסכל, לאמר: התמודדת, התאמצת, והנה - כלום. נקודה. וזה מה שהעולם מנסה להטעות גם אותנו: אתה סתם עובד, לא היה כלום ולא יהיה כלום.

ויעקב אבינו, כלל לא מתפתה. הוא אמנם מתמודד, ורואה את כל האכזבות, אבל לא מתפתה לחשוב לרגע שהוא אכן הפסיד משהו. הוא מאמין באמונה שלמה שלא היה רגע שהוא עבד לחינם, ולא היה רגע שלא הייתה בו יצירה. יעקב אבינו עובד את ה' ולא את לבן, ואת זה, הוא יודע, הוא עושה בכל רגע ולא משנה מה קורה בו. וזאת

ואין שקר, רק לבן. הכל מותר והכל בסדר והכל נכון. הוא חלילה לא רימה את יעקב, אלא רק 'לא יעשה כן במקומנו', כלומר, אני הבסדר, ואתה הלא הגיוני שמעז בכלל לחשוב שאני יפר את כללי המקום. הוא גם לא גנב אותי, אלא רק החליף חוזה מאה פעמים. הכל היה ב'לבן' וחתום, שום דבר לא שחור ולא בגניבה. וזה הכי מבלבל והכי מסנוור.

וזה המקום שבו נוצר יהודי, בבית של לבן. במקום של ההתמודדויות הבלתי פוסקות, ביום אכלני חורב וקרח בלילה, מול כל הרמאויות הלבנות, וללא גילוי שכינה. וזה המסלול של כל נשמה יהודית, וכמו שמתאר האור החיים הקדוש באריכות בתחילת הפרשה, בסיפור של החלום והסולם, שזה מתאר במדויק את מסלול ירידת הנשמה לעולם, וגם ההמשך מתאר במדויק את ההתמודדויות, ואת המציאות של העולם שהיא ממש הפוכה מטבעו של היהודי, כמו הבית של לבן לעומת הבית של יצחק ובית מדרשם של שם ועבר, ודווקא שם הוא המקום שבו יהודי פועל.

העצה היא ללכת לישון ולסמוך על האמונה. על יעקב אבינו נאמר 'ישכב', והזוהר הקדוש אומר שהוא מלשון 'יש כ"ב', כלומר יש כאן כ"ב אותיות. יש מצב שבו אתה רואה אותיות, מרגיש אורות, ומתחבר למה שקורה ולמה שאתה אומר ומתפלל, ויש מצב שאתה לא רואה, וגם אם אתה רואה, אתה לא מרגיש כלום אלא כאילו לועס חציץ, אבל יעקב אבינו בשכיבתו גילה שיש כאן אותיות, ויש כאן גילוי, גם אם לא רואים ולא מרגישים.

כתבו עליך בפרשה

כך, זוכה להתגלות של 'והנה ה' ניצב עליו', לא 'מעליו' אלא עליו, כי הוא בעצמו הופך להיות רגל לכסא, כמו יעקב אבינו שנעשה רגל שלישי במרכבה העליונה.

זה אמנם נראה מוזר להיות רגל כשאני שוכב, הרבה יותר משכנע להיות רגל כשאני עומד או לפחות יושב, אבל אז דווקא לא תהיה רגל... כי ה' רוצה אותך בתנוחה הזאת, ורק אם תסכים לזה תהיה רגל לכסא שלו, ולא שלך. את התנוחות האחרות כבר הביאו אברהם ויצחק, ממך צריך דווקא תנוחה חדשה שעוד לא הייתה.

יעקב אבינו לא איבד את האמונה ואת האימון, גם במשך עשרים שנה במקום הכי מטונף, בבית לבן. אנשים מאבדים מהר מאד את האימון, ואז יש להם פטור 'אני, אין לי אימון באנשים, מה לעשות'. אדם כזה, הדבר הראשון שקורה לו הוא שהוא מפסיק לעבוד את ה', והדבר השני שקורה לו הוא שהוא באמת מפסיד. עוזב את מה שעושים לך, ותמשיך הלאה, אתה רק מרוויח.

יעקב לא חשב לרגע שגונבים לו, והוא לא היה טיפש ונאיבי. הוא ידע מתי צריך לעשות תחבולות והוא עשה אותם היטב, אבל ידע שהוא רק מרוויח כל הזמן. אי אפשר לגנוב לך כלום אלא רק לעשות שוב ושוב חושך, ואז אתה יודע שזה בסך הכל מהדורה נוספת של בירור, שמרוויחים מזה עוד דברים. אם אי אפשר לרמות את ה', איך אפשר לרמות אותי, הרי אני כאן עם ה'.

האמת, שלא היה רגע מיותר בכל הי"ד שנה בבית שם ועבר, ולא בשינה שלו בהר המוריה, ולא בכל השנים שהוא עבד עבור לאה ורחל ועבור הצאן, והוא אכן הצליח להוציא את נשמות האימהות הקדושות ואת נשמות ישראל.

יהודי נשלח לעולם כדי לעשות עם ישראל. ועם ישראל פירושו, להכניס אמונה בלב, ולהכניס אמונה לתוך אירועים. ומהבחינה הזאת, אין מי ואין מה שיכול לקחת לך את זה. יהודי זה לא דווקא מישהו רוחני אלא מי שמתעקש להביא לעולם את נוכחות ה', ואת זה יהודי עושה וכל הזמן. אם רק לא יתפתה ללבן. אם לבן יצליח לשכנע אותך שאתה עובד לחינם, אז אתה באמת עלול להפסיד. וזה מאד מפתה, כי לבן יושב על ראש הצריח, על הלובן העליון שממש משתלשלים העקודים הנקודים והברודים שרומזים על כל סדר השתלשלות העולמות, הוא משכנע אותך שאתה עובד אצלו, אבל אם רק לא תתפתה אליו, אתה באמת אחראי על כל סדר השתלשלות העולמות, והם שלך.

כסא ומרכבה

החושך של הלילה גונב את כל המראות של היום, ונותן לך להרגיש שאין לך כלום. אך יעקב אבינו מלמד אותנו שהוא לא יכול לגנוב לך כלום. אף אחד לא יכול לקחת לך את האור, אלא רק את הפרוץ/קטור, וגם אם אני לא רואה, אז ה' רואה. ואם כך אני יכול ללכת לישון, הכל בסדר. יהודי שנוהג

חורף תשפ"א

היכל 'קדוב השם'
שע"ו ביהכנ"ס 'איתן הנחל'
רמת בית שמש ג'

בס"ד

זמני השיעורים בימות החול

ימי ראשון ללכת עם תורה
- שיעור בתורה הזמנית בליקוטי מוהר"ן

ימי שני כתבו עליך בפרשה
- החיים על פי פרשת השבוע

ימי חמישי הכנה לשבת קודש
- מתוך תורת הצדיקים

מעריב בשעה 19:45

תחילת השיעור בשעה 20:00

